

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa P. B. i J. J.

przeciwko D. S.

o zachowek,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 grudnia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 20 października 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od pozwanej na rzecz każdej z powódek kwotę po
1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym. Ma przede wszystkim na celu – w interesie publicznym – ujednolicenie orzecznictwa sądów powszechnych, rozstrzyganie sporów precedensowych oraz o istotnym znaczeniu dla rozwoju prawa i judykatury sądowej. W związku z tym jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie, w którym skarżący powinien wskazać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. i związku z tym istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej

wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący w odrębnym wywodzie wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Pozwana D. S. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 października 2017 r. zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 lutego 2017 r. przez uwzględnienie w znacznej części skierowanego do niej roszczenia o zapłatę z tytułu zachowku.

Pozwana we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazała, że skarga jest oczywiście uzasadniona ze względu na naruszenie art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie w szczególnych okolicznościach faktycznych sprawy.

Oceniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania trzeba podnieść, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że powołanie się przez podmiot wnoszący skargę kasacyjną na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, nie publ.; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ.; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, nie publ.; z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07, nie publ.; z dnia

20 czerwca 2007 r. II CSK 184/07, nie publ.; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, nie publ.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, nie publ.; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, nie publ.; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, nie publ.; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, nie publ.; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, nie publ.; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, nie publ. i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, nie publ.).

Skarżąca nie wykazała tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Zważyć przy tym trzeba, że wprawdzie Sąd Najwyższy kilkakrotnie opowiedział się za dopuszczalnością zastosowania art. 5 k.c. do obniżenia należności z tytułu zachowku z powodu sprzecznego z zasadami współżycia społecznego zachowania uprawnionego do zachowku w stosunku do spadkodawcy (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1981 r., III CZP 18/81, OSNCP 1981, nr 12, poz. 228; wyroki z dnia 25 stycznia 2001 r., IV CKN 250/00, niepubl.; z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 215/03 ("Izba Cywilna" 2004, nr 11, s. 40); z dnia 16 czerwca 2016 r., V CSK 625/15, nie publ.; postanowienie), to jednak w opozycji do tego wyrażany jest też pogląd o niedopuszczalności stosowania art. 5 k.c. w związku z relacjami pomiędzy uprawnionymi do zachowku a spadkodawcami. W jego uzasadnieniu podnosi się, że ewentualne nadużycie prawa podmiotowego należałoby oceniać w relacji pomiędzy uprawnionym do zachowku a zobowiązanym spadkobiercą (zob. wyrok z dnia 28 marca 2018 r., V CSK 428/17 nie publ.). Także w tych ostatnich relacjach nie można wykluczyć, że w wyjątkowych okolicznościach dochodzenie zachowku może stanowić nadużycie prawa podmiotowego. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd drugiej instancji dokonał takiej oceny i uznał, że nie występuje wyjątkowa sytuacja uzasadniająca zastosowanie art. 5 k.c.

Konkludując trzeba stwierdzić, że w sprawie nie zachodzi przesłanka wymieniona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. ani brana pod rozagę z urzędu nieważność postępowania.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O zwrocie kosztów postępowania należnych pozwanym współuczestniczkom formalnym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2013 r., V CSK 524/12, nie publ.) Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 391 § 2, 398²¹ k.p.c. obniżając jego wysokość stosownie do nakładu pracy tego samego pełnomocnika reprezentującego obie pozwane, który odpowiedź na skargę kasacyjną złożył w jednym piśmie procesowym (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., III CZP 58/15, OSNC 2016/10/113).

aj